

Dudała & Kowalczyk

Kancelaria Radcowsko-Adwokacka

OPINIA PRAWNA

w przedmiocie zasad zawierania umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC w przypadku prowadzenia biura rachunkowego w formie spółki cywilnej

STAN PRAWNY

Obowiązek zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC dla osób prowadzących działalność gospodarczą w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych wynika z art. 76h ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. 2016 poz. 1047 dalej „ustawa o rachunkowości”). Zgodnie z tym artykułem **przedsiębiorcy**, o których mowa w art. 76a ust. 3 (*przedsiębiorcy, pod warunkiem, że czynności księgowe będą wykonywane przez osoby mające pełną zdolność do czynności prawnych i nie skazane prawomocnym wyrokiem sądu za wskazane przestępstwa – przyp. aut.*), są obowiązani do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, o której mowa w art. 76a ust. 1 (*usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – przyp. aut.*).

Ustawa o rachunkowości nie zawiera szczególnej definicji przedsiębiorcy zatem należy odwołać się do definicji zawartej w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej, która znajdzie w tym miejscu zastosowanie. Za takim odesłaniem przemawia także 76a ustawy o rachunkowości, który mówi, że *usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej*.

Przedsiębiorcą według art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz. U. 2015 poz. 584 dalej „s.d.g.”) jest wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą osoba fizyczna, prawna i jednostka niebędąca osobą prawną, której osobna ustawa przyznaje zdolność prawną. Tożsamą definicję zawiera art. 43¹ kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 4 ust. 2 s.d.g. przedsiębiorcą są też wspólnicy spółki cywilnej w ramach prowadzonej przez nich działalności gospodarczej, nie zaś spółka cywilna (*tak też: Kiziukiewicz Teresa (red.), Ustawa o rachunkowości. Komentarz, wyd VI, 2014*)

Podmiotami prawa (*a więc też - przedsiębiorcami*) w polskim porządku prawnym są zatem osoby fizyczne, osoby prawne (np. spółki kapitałowe, spółdzielnie) i ułomne osoby prawne (np. spółka jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna, wspólnota mieszkaniowa). W przypadku tych podmiotów, to one podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu OC, nie zaś wspólnicy. Bezspornym jest jednak, że nie można zaliczyć spółki cywilnej do kręgu podmiotów prawa, ponieważ nie posiada ona ani

Dudała & Kowalczyk

Kancelaria Radcowsko-Adwokacka

osobowości, ani zdolności prawnej, ani nawet zdolności do czynności prawnych (zob. M. Wach, *Status ułomnych osób prawnych w polskim prawie cywilnym*, C.H. Beck, 2008; A. Herbet, *Spółka cywilna. Konstrukcja prawna*, Warszawa 2008; uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 1993 r., III CZP 176/92, OSNCP 1993 Nr 10, poz. 171). Zgodnie z wnioskiem wynikającym bezpośrednio z literalnego brzmienia art. 860 k.c. oraz z poglądem, który zdaje się nie znajdować sprzeciwu w doktrynie, spółka cywilna jest **wyłącznie umową prawa cywilnego** stwarzającą współwłasność majątku (zob. A. Kidyba, *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna*, LEX, 2009; Ulasz Roman, *Komentarz do art. 860-875 Kodeksu cywilnego*, opubl. LEX/el. 2010.; zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r. II PK 170/11; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30 grudnia 2008 r. I ACa 917/08.)

Zawarcie tego kontraktu przez wspólników, czy to osoby fizyczne czy inne podmioty prawa, nie powoduje powołania do życia odrębnego bytu o charakterze jednostki, a jedynie zawiązanie stosunku zobowiązaniowego i utworzenie współwłasności majątku. Spółka cywilna jako podmiot nie może funkcjonować w obrocie prawnym, ponieważ umowa spółki cywilnej takiego podmiotu nie powołuje. Zobowiązania związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej nie są zobowiązaniami spółki, lecz zobowiązaniami wspólników (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 1997 r., II UKN 54/97, OSNAPiUS 1998 Nr 3, poz. 94). Egzekucja zobowiązań spółki cywilnej prowadzona jest do majątku odpowiedzialnych solidarnie wspólników (art. 91 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 864 i 366 § 1 K.c.).

Jedynie na gruncie niektórych przepisów prawa podatkowego, spółka cywilna wyjątkowo występuje jako jednostka odrębna od wspólników (np. posiada własny NIP, może być podatnikiem podatku akcyzowego), jednakże znajduje to zastosowanie wyłącznie w wypadkach wyraźnie wskazanych i ma charakter raczej organizacyjny i administracyjno-podatkowy. Takie wyjątki są podyktowane względami praktycznymi tj. znaczną ilością spółek cywilnych w obrocie, a w konsekwencji ogromnymi problemami jakie miałyby organy skarbowe gdyby spółek tych nie uznawać w świetle prawa podatkowego za jednostki organizacyjne. Wyjątki te nie zmieniają jednak zasady, że spółka cywilna nie jest podmiotem prawa, nie jest przedsiębiorcą, nie jest pracodawcą, nie może zaciągać zobowiązań, zawierać umów, pozywać ani być pozywana, a wszystko to dotyczy wspólników jako zbioru osób fizycznych prowadzących wspólnie działalność gospodarczą.

Dudała&Kowalczyk

Kancelaria Radcowsko-Adwokacka

WNIOSKI

Mając powyższe na uwadze, w szczególności brzmienie art. 76h ustawy o rachunkowości, który stwarza obowiązek zawarcia ubezpieczenia OC przez przedsiębiorcę, należy uznać, że w świetle obowiązujących przepisów **obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia OC** w ramach działalności gospodarczej polegającej na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych w formie spółki cywilnej **jest każdy wspólnik spółki cywilnej z osobna** jako osoba fizyczna prowadząca wspólnie z innymi działalność gospodarczą.

Ubocznie należy zauważyć, iż w praktyce obrotu gospodarczego wspólnicy spółek cywilnych występują w umowach wspólnie jako jedna strona (kupujący, wynajmujący etc.). Teoretycznie możliwe wydaje się zatem, aby w jednej umowie ubezpieczenia OC jako Ubezpieczający wystąpili wszyscy wspólnicy, pod warunkiem zastrzeżenia w umowie, że ubezpieczenie obejmuje cały zakres działalności prowadzonej przez każdego z nich w ramach spółki cywilnej. Pozostaje więc kwestią negocjacji czy zawartych zostanie kilka odrębnych umów czy też jedna zbiorcza z zastrzeżeniami o treści wyżej wskazanej.

Kielce, dnia 12 września 2016r.

Opinię sporządził:

Grzegorz Dudała

Radca Prawny